

Lista- maðurin Janus Kamban 70

Janus Kamban er still-førur skemtari — speið-semið lúrir í eygnakrók-unum. Gávurnar og hugurin at siga frá svitast ikki, og endin verður altíð, at søgan situr, tí har var einki óneyðugt orð, einki uttanumtos, men einans heildin og hógvið. Í list síni er hann greiður og av-gjörður, her ræður friður, formurin stendur einsamallur og talan er um tær stóru linjurnar, sum í framúrskarandi bátasmiði feroyinga, meðan tað ornamentala og prýðiliga hevur minni týðning.

Hann hevur lýst traðarmenn og útróðarmenn, yrkjarar og kvøðarar. Eitt høvudsverk er bronsu-myndin av visusangara-num Vensili á Velbastað, ið stendur í Listaskála-

num.

Men Janus hevur serliga lýst fólk í dagliga yrkisinum: neytakonur og seyðamenn, útróðarmenn ið kryvja, menn ið taka veiðuna upp ella draga bát. Í fleiri frálíkum høg-myndum hevur hann eisini lýst tann feroyska seyðin.

Í Havnar tónum um bygdirnar, í almennum bygningum og í mongum heimum við eru myndir hansara at siggja. Eg havi serliga hug at nevna bronsurelieffiið uttan á Gøtu Skúla, ið visir Tóru Sigmundsdóttir saman við soninum Sigmundi inni hjá Trónda í Gøtu. Her er tað hábærsliga og týgnarliga síðalagið, tað stilla kætið og tann vituga ábendingin.

Í grafikkinum, serliga lino-skurði, mangan við fleiri litum, er evnið serliga havið, sjófuglurin og tað, ið rørist við lend-ingina og á bryggjuni. Eingin feroyskur lista-maður hevur sum Janus Kamban dugað at lýst í spentum linjum tann lætta og smidliga feroyska bátin.

Janus er ikki av tí slag-num, ið einans hugsar um list sína og livir í sínari verð, tvørturímóti. Fáur fylgir við sum hann í tí, ið rørist í altjóða viðurskiftum, ikki einans list og skaldskapi, men heim-speki í viðari merking og samfelagsviðurskiftum yvirhøvur. Fyri honum eru Føroyar eitt lið í tí stóru heildini, ting og viðurskifti her á landi eru ein spegilsmynd av menniskjunnar heimi yvirhøvur — og hann ivast ikki í at seta somu krøv til list okkara, sum til heimslistina.

Ættarliðið av «asfalt-føroyingum» — teir lesandi feroyingar, ið høvdu verið í útlegd í Keypmannahavn krigsárinu, hevur síni serligu eyðkenni. Hesi ungu komu heimaftur full av vónum og áráði, og mong teirra komu at fáa avgerandi týðning fyrri ta samfelags-ligu og mentanarligu nýhugsan og stórbroyting, ið koma skuldi. Hetta ættarliðið man vera tað mest radikala og framtaks-hugaða, vit hava havt her á landi — satt at siga eru tað ikki júst hesir studentar, ið eru stuðlarnir undir heimafturi okkara — teir settu sum kunnugt nógv størri krøv. Tann politiska og andaliga frigerinngin var kortini grundarlag fyrri, at feroyingar av álvara fóru at umhugsa at taka á seg ta politisku ábyrgdina fyrri egnum landi.

Ítøkilig symbol í hesum sambandi eru millum so mangt annað Fróðskapar-setrið og ein sjálvstøðug feroysk gransking. Eg hoyrði einaferð Janus hava fyrri munnin «Hvussu kundu vit nakranrið liva uttan eitt Fróðskapar-setur?»

Í 1941 stovnaðu feroyskir studentar í Keypmannahavn Listafelag Føroya. Endamálið var at stuðla feroyskum listafólki og feroyskari list. Millum feroyingar í Keypmannahavn um hetta mundið taldest mong av mætastu listafólki okkara. Tey umboðaðu eina nýggja feroyska myndalist, ið skuldi blóma í 1940-50-unum, og rokka út um eingjargarðarnar. Vit siggja av álvara eina

byrjan til hesa list í 1930-árunum, og vert er at geva gætur, at tey eldhugaðu fólk, ið stovnaðu listafelagið, vóru so tíðliga á ferð, og longu tá skiltu, at her var nakað, ið hevði týðning fyrri feroyskt tilvit, og sum skuldi styðjast. Eingin nevndur á hesum sinni, eingin gloymdur — men eg loyvi mær at nevna hugsjónarmannin Hanus Debes Joensen, sum var formaður í mong ár.

Í september 1941 fyrirrekaði Listafelagið fyrstu framsýning sína. Hetta var heima hjá Janusi Kamban, Nørrebrogade 12°. Millum tey 8 listafólki, ið sýndu fram, er Janus við 24 lutum. Í Gerðabók Listafelagsins stendur: «Fólk tóku væl undir, har komu nógvir feroyingar, ið annars eru sjáldsamir at hitta. O.u. 300 fólk, ta saman okkara. Tað mesta av tí, ið var til sølu, varð keypt...»

Janus Kamban hevur øll hesi árin verið Listafelag-

Føroya ein dyggur stuðul, eins og feroyskari list yvirhøvur. Hann hevur fyrirrekað framsýningar, bæði av feroyskari list í útlandum og útlandskari list í Føroyum — umframt tær stóru feroysku framsýningarnar her á landi, m.a. minningarframsýningarnar, lagt myndaskráir til rættis o.m.a. Hevur hann ikki altíð staðið beinleiðis fyrri, so hava menn leitað sær ráð hjá honum, og skynsemi hansara er komið til góðar.

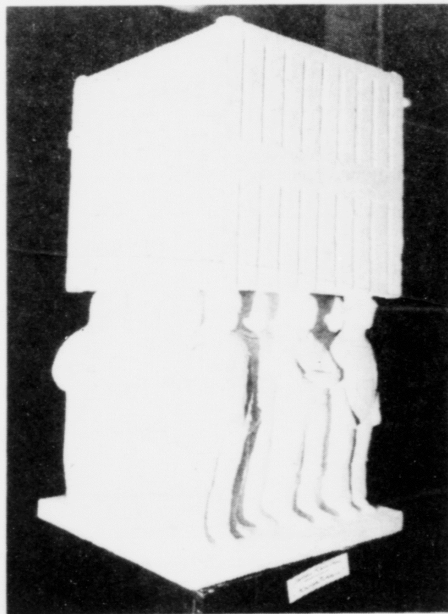
Tá ið Listaskálin varð reistur í 1969, hevði Listafelagið rokkið einum av meginstavnaldum sínum — eitt annað var tað almenna listasavnið, ið kom í 1947. Janus Kamban varð biðin um at verða fyristøðumaður, og hetta mangan ótakksama Urias-starv røkti hann til litir í 8 ár. Ein stórir partur av tíð hansara fór til Listaskálin hesi árin. Janus var Listaskálin.

Eins og Janus Kamban setur stór listarlig krøv til seg sjálvan, setur hann til

onnur. Listaskálin skuldi umboða tað dygdargóða, ið verða skuldi listarliga andlit Føroya. Eg havi havt ta gleði at arbeiða nógv saman við Janusi, serliga við framsýningum. Hann er hin strangi dóm-arin, ið ikki letur sær hálv-ar loysnir lynda, men heldur tekur ta tíð, ið neyðug er, til tess framsýningin er ein heild og hvørt listaverk kemur til sín rætt.

Hesi árin, nú í hugsjónarloysisins og mentanarloysisins svørtu skýggj eitt bil draga fyrri sólina og andans myrkur ger um seg í Føroyum, bera vit kvøður til eitt heilt lið av avreksmonnum og kvinnum, ið hava skapað bókmentir og myndalist av altjóða týðningi. Ein teirra er Janus Kamban. Hesi gávuriki og livandi unglingi, ið altíð er við tí góða orðinum, fyllir nú sjeiti, og vit ynskja hjartaliga til lukku.

Bárður Jákupsson

Býráðið skal nú taka støðu til leigumál og saltsølu

Tórshavnar býráð skal nú taka støðu til, um Arbeiðs-etirlitið og Faroe Oil skulu flyta út aftur úr bygninginum hjá P.f. Føroysk Saltsøla á vest-ara havnaekinum.

Havnanevndin helt fund um málið seinrapartin friggjadagin. Ein meiriluti í nevndini krevur í tilráð-ingini í málinum, at Ar-beiðsetirlitið og P.f. Faroe Oil Co, ið eru flutt inn í bygningin uttan góð-kenning frá Tórshavnar havn, flyta út beinan-

vegin.

Triggir nevndarlimir taka undir við hesi tilráð-ingini. Teir eru formaðurin, Dánjal Larsen, Ják-up Sune Jakobsen og Zakarias Wang.

Teir visa til almennu treytirnar fyrri leigu av plássum frá Tórshavnar havn og siga, at verða hes-ar treytir ikki eftirlíkaðar, siga teir, at sáttmálin millum havnina og partafelagið, ið stendur fyrri leigumálinum, er burtur-dottin.

Ein minniluti í havna-nevndini, Arnstein Nicla-sen, mælir hinvegin til at taka upp samráðingar um lendi á vestara havnaeki. Hesar skulu miðja ímóti at fáa leigusáttmálarnar endurskodaðar í nýggja heimildarætlan fyrri alt havnaekið.

Eftir ynki frá Arnsteini Niclasen er málið beint til býráðið, ið skal taka enda-liga støðu til, hvat skal henda við leigumálum og saltsølu.

jo-mo